

ТЫЗЭКЬОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

Адыгэ Голос адыга

макъ

1923-рэ ильесим
гээтхалэм
къышегъэжьаа къыдэклэ

№ 31 (21285)

2017-рэ ильэс

ГЪУБДЖ
МЭЗАЕМ и 21-рэ

къыхэтүүтүгъэхэр ыкчи
нэмэгдэх къэбэрхэр
тисайт ижүүлэгчийн
WWW.ADYGOVOICE.RU

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъээст

Адыгеир шъхъафит зашыжьыгъэр ильэс 74-рэ хъугъэ

Адыгэ Республикэм и Шышихъэ ишшэрилхэр пэлдээ гъэнэфагъэкээ зыгъэцэклээр Къумпил Мурат Адыгэим нэмэгдэх техаклохэр зырафыжыгъэр ильэс 74-рэ зэрэхъугъэм фэгъэхыгъэ юфтхъабзэхэм ахэлжьаг.

Мыеекуапе игупчэ мемориал дэжь къыщыэрэугоигъаа хэвтээнхэр, хабзэм икъулы-къухэм ялаажхэр, обществен-нэ организацихэм ялыклохэр, кэлэеджаклохэр. Адыгэ Республикэм и Шышихъэ ишшэрилхэр пэлдээ гъэнэфагъэкээ зыгъэцэклээр Къумпил Мурат, Адыгэ Республикэм и Къера-лагыг Совет — Хасэм и Тхаматэу Владимир Нарожнэм, Адыгэ Республикэм ивет-ранхэм я Совет итхамама-тэу Къоджэ Аслылан, зэкэ юфтхъабзэхэм хэлэжьагъэхэм Егъашлэрэ машом къягъагъэхэр кэлэйралхъагъаа, Хэ-гъэгү зэошхом хэлэжьагъаа.

хэм зы таацыкъэ афэшьыгъу-гъэх.

Адыгэимкэ 1943-рэ ильэсим ишшээ мазэ фашистхэр алдэдээ зыдафыжыгъаа хэвтээнхэм ялыклохэр, Адыгэ Республикэм и Шышихъэ ишшэрилхэр пэлдээ гъэнэфагъэкээ зыгъэцэклээр Къумпил Мурат, Адыгэ Республикэм и Къера-лагыг Совет — Хасэм и Тхаматэу Владимир Нарожнэм, Адыгэ Республикэм ивет-ранхэм я Совет итхамама-тэу Къоджэ Аслылан, зэкэ юфтхъабзэхэм хэлэжьагъэхэм Егъашлэрэ машом къягъагъэхэр кэлэйралхъагъаа, Хэ-гъэгү зэошхом хэлэжьагъаа.

Суретыр А. Гусевым тырихыгъ.

хэр къафагъэшьошагъэх, ахэм аащыщэу нэбгырэ 59-мэ Советскэ Союзым и Лынхувжынцэ, Щигрхум иордэн истепениш къаратыгъ.

Хэгъэгү зэошхом хэлэжьагъэхэм нэбгырэ 294-рэ, Ленинград къызаухурэим дэсыгъэу

32-рэ, тылым юф щызышлэгээ нэбгырэ 3276-рэ непэ тиреспублике щэспээ.

Адыгеир шъхъафит зыху-жьыгъэр ильэс 74-рэ зэрэхъугъэм фэгъэхыгъэ юфтхъабзэхэр республикэм имуниципальэхээ образование пстэуми ашээко.

Сомэ миллиард 37-м ехъу зытефэшт зээгъыныгъэр форумым раҳылэштых

Яшыныгъэхэм ахагъахъо

Профессиональнэ сообществэхэм ыкчи юфыши э кадрэхэм хэхьоньгъэ ягъэшынгъэным епхыгъэ Агентствэу «Ворлдс-киллс Россия» зыфиорэм дашыгъэ зээгъыныгъэм диштэу «Зисэнхъяат хэшыкын физиэ ныбжыкынхэр» зыфиорэм я II-рэ шольтийр чемпионатыр Адыгэим щыкыуагъ.

Непэрэ мафэм анахь хэр зээгъэгъотыхэрэ ящыкынгъэ гурит сэнэхьат- ныбжыкынхэм шэнэгъэу

яэр къагъэлэгъуагъ. Нэбгыри 100 фэдиз аш хэлэжьагъ. Гүучгэжъэхнымкэ, автомобилхэр гъэцкэлжыгъэхэнхэмкэ, пщерхъанымкэ, мэкумэш машинхэр зэрэгфедэштхэмкэ ыкчи нэмэгдэх лъэнхъохэмкэ ныбжыкынхэм заушэтигъ.

(Икэух я З-рэ н. ит).

Урысые инвестиционнэ форумэу «Шъячэ-2017-рэ» зыфиору мэзаем и 27 — 28-м Олимпийскэ паркым имедиагупчэ щыкынчтим Адыгэим инвестиционнэ амалхэр къыщигъэлэгъоштых. Урысые Федерацием и Правительствэ и Тхаматэу Дмитрий Медведевыр форумым изэхшэн хэлажъэ.

Адыгэим иллыкло куп ипэшштыр Адыгэ Республикэм и Шышихъэ ишшэрилхэр пэлдээ гъэнэфагъэкээ зыгъэцэклээр Къумпил Мурат. Купым хэхъацтых республикэм ихэбээгъеуцу, игъэцэклэхэр хабзэ икъулыкъухэм, имуниципалитетхэм ялыклохэр, бизнесменхэр. Форумым идискуссионнэ площадкэ заулэмэ ашыкынчт юфтхъабзэхэм ахэр ахэлэжьэштых.

Сомэ миллиард 37-м ехъу зыосэ инвестиционнэ предложениехэр Адыгэ-

им ыгъэхъаэзырыгъэх. Джааш фэдэу инвесторхэм инвестиционнэ площадкэ 64-мэ анаэ къатырадзэн альэкынчт.

Инвестиционнэ предложениехэр республикэм иэкономикэ илтэнэхээхэр: мэкумэшыр, энергетикэр, гомылэхъэшынныр, псэолъэшынныр къыззэлъаутых. Гүччээ пае, бизнесменхэм игъо афальэгъущт мылэрийсэ, дэшхоч чыгхэм якъэгъэйн, индустриальнэ паркэу «Төүчежский» зыфиорэм, гомылэхъэш комбинатын

яшыныгъэхэм ахагъахъоштых. Республиком нахыбэу электроэнергиер къылэхъанми лъэшэу анаэ тирагьетышт. Аш епхыгъэу ПАО-у «Кубаньэнерго» зыфиорэм зээгъыныгъэ дашынэу раҳуухъэ, электрическэ сетьхэм запызышэ зышлонгъохэм ялъэу нахь псынкэу афэгъэцэклэгъэныр аш къыщыдалтышт.

Республиком иэспозиционнэ площадкэ проектхэр къыщагъэлэгъоштых. 2007-рэ ильэсим къыщегъэжьагъэу 2016-рэ ильэсим нэс пстэумки сомэ миллиарди 150-рэ хуурэ инвестициихэр капитал шъхьаэм къыхалхъагъаа. Сомэ миллиард 70-м ехъу зыосэ проект 50-мэ джыдээм юф адашээ.

ЯшIэнныгъэхэм ахагъахъо

(Икезүх).

— НыбжыкIе нэбгыри 130-мэ мыш фэдэ сэнэххатхэр джырэкIе зэрэгтэгъотын. Ахэм зызыштэхъязырыщ чыпIэхэр афагъэнэфагъех, экспертихэр къыхахыгъех, джащ фэдэу юф зэршшэцтэр зыдэтхэгъе тхиль цыкIухэр аратыгъех. «Ворлд-скиллс» зэхигъэуцогъе тех-

ническэ юфшIэнхэр ныбжыкIэхэм агъецкIэнх фае. Пшьэрыль шыхыалэр Урысыем ихэшпыкIыгъе куп тиньбыжыкIэнхэр хэхъянхэр ары, — elo AP-м гъэсэнгъэмрэ шIэнгъэмрэкIе иминистрэ игудазэу Къэрэтэбенэ Махьмудэ.

Чемпионатын къыдыхэльтэгээ «Мобильная работотех-

ника», «Поисково-спасательные работы», «Практическая экология» зыфиохэрэм гурт еджакIэнхэм ашдэжэрэ кIэлэджа-клохэр ахэлэжьагъех. Ахэм ильэс 10-м къыщегъэжьагъеу ильэс 17-м нэс аньбжь.

ЗипсауныгъэкIе илэгъухэм акIемыхъэхэрэм алай зэнэ-къоку аперэу зэхащаагь.

Мэзаем и 17-м зэнэкъокуэр зэфашижьыгъ. Анахь дэгүхэр къыхахыгъех ыкIи ахэр Урысыем ишьольтырхэм ашыкIошт зэнэкъокуухэм ахэлэжьэнхэ амал ялэ хыугъе. Аш зэрифшашуашу зыкыщизыгъэльягохэрэм я V-рэ льепкв чемпионатэу «Зисэнххват хэшьыкI ин физиэ ныбжыкIэнхэр» зыфиорэм хэлэжьэнх альэкIошт. Ар 2017-рэ ильэс ым жоньгуякIем Краснодар Ѣиэхэцшэйт.

Шыгу къэдгээкIыжьын, 2016-рэ ильэс ым профессиональнэ сообществэхэм ыкIи юфышIе кадрэхэм хэхъоныгъе ягъэшыгъэным епхыгъе Агентствэу «Ворлдскиллс Россия» зыфиорэм Адыгейим зээгэгыныгъе зэрэдшишьгъэр. Зэрэххэхьагъэхэм пае зэтыгъо сомэ мин 200 атыгъагь. Ильэс къэс зэрэхтэхэм пае сомэ мин 250-рэ атын фае.

ДЕЛЭКЬО Анет.

Хабзэр амыуукъоным лъэплъэх

AP-м хэгъэгу кюцI
ЮфхэмкIе и
Министрствэ кощын
шIофхэмкIе и
ГъэлорышапIем 2016-рэ
ильэс ым юф
зериштагъэм икIеуххэр
зыщызэфихысыжьыгъе
пресс-конференции
джырэблагъэ Ѣиагь.

ЮфхэмкIем хэлэжьагъех ГъэлорышапIем итхаматеу Андрей Скобченкэр, аш игуда-дэхэу хэгъэгу кюцI кулыкIум иподполковнику Ирина Ананьевар ыкIи Урысые къэралыгъо гражданске кулыкIумкэ а 1-рэ класс зиэ советнику Шэуджэн Русльян.

Пэублэм Андрей Скобченкэм кощын юфхэмкIе республикэм изытет зыфдэм игугь къышыгъ. Аш къызэриуагъэмкIе, 2016-рэ ильэс ым икIыб къэралхэм къарыкIыгъехэу ыкIи гражданске зимишэхэу охтэ гъэнэфагъэкIе Адигеим шIопсэунхэ альэкIынэу Илизын къызиратыгъехэм, «бэжэнцэ» статус къыдахынымкIе ыкIи охтэ гъэнэфагъэкIе зыщыпсэунхэ альэкIынэу пэсупIэхэр къаратынхэмкIе гъэлоры-

шапIем зыкыфэзыгъэзажьхэм япчагъе блэкIыгъе ильэс ым нахь макIе хыугъе.

Ирина Ананьевам къызэриуагъэмкIе, 2017-рэ ильэс ым тельтиягъеу икIыб къэралхэм ягражданхэм ыкIи гражданске зимишэхэу УФ-м охтэ гъэнэфагъэкIе шIопсэунхэ фаехэм квоте ятыгъэннымкIе мы ильэс ым ишылэ мазэ къышыублагъеу кощын юфхэмкIе ГъэлорышапIем епхыгъеу комиссии юф ешэ. Миш фэгъэхыгъе къэбарыр AP-м и МВД исайт инэклубью «Государственные услуги» зыфиорэм ит.

«2017-рэ ильэс ым юф

хыгъе юф пчагъэмэ комиссие хэгъэх. Ахэм язэфхысыжхэмкIе, нэбгыри 148-мэ яльэхэр афагъэцкIагъех», — къыуагь Ананьевам.

Хэбзэнчьеу хэгъэгум къи-хэхэрэм япхыгъе юфхэмкIе зэрэххэхэрэм нахь игъэктотыгъеу нэужум къатегуушыагь Шэуджэн Русльян.

«2016-рэ ильэс ым аш фэдэхуугъэ-шIэгэ 1700-рэ къи-хэдгээшьгъигь. Хэбзэнчьеу хэгъэгум къи-хэхэрэм фэшI гражданске зимишэхэу нэбгыре 700 фэдизмэ администривнэ пильдэкIыж ядгэхьыгъ. Етиани миграционнэ учетым пиль

шапхъэхэр зэраукуагъэхэм къи-хэхэрэм нэбгыре 537-мэ та-зыхэр атэлхъагъех», — къи-хэшьгъигь Русльян.

ГъэлорышапIем иоффIэнкIе анахь пшьэрыль шыхыалэр Ѣиоф зышIэхэрэм якъыхэшьгъигь. Мы лъэныкъом-кIэ дэкIыгь юфхэмкIе зэхащаагъэхэм яшIаагъекIе хэбзэнчьеу юф зышIэштгээхэм алъэныкъокIе хэуукъоныгъе 200-м ехъу ыкIи хэбзэнчьеу юф зэрарагьашштгээхэм епхыгъе хэуукъоныгъе 264-рэ къи-хэшьгъигь.

Аш нэмийкIе икIыбым къи-хэгъе нэбгыри 140-м ехъур къэралыгъом исынхэ фимитхэу республикэ хыкуумым унашьо ышыгъ. Ахэм ашыщэу нэбгыре 36-рэ Урысыемрагъэ-кыгъех, 7-рэ зыщыпсэухэрэм агъекIожьыгъех. Миграционнэ хэбзэгъэуцгъэр зэраукуагъэм къи-хэхэрэм уголовнэ юф 14 къи-хэуахыгъ.

Нэужум журналистхэм яупчIэхэм къулукIуушхэхэм джэ-уапхэр къаратыгъигь. Ахэр зыфэгъэхыгъагъэхэр «иностраницэхэм» юф зэрэдашэрэ шIыкIе, къэралыгь фэо-фашихэр ахэм зэрэлэхэгъа-хэхэрэр ыкIи кулыкIум иматериальнэ-техническэ зытет зыфэдэр.

KIAPЭ Фатим.

Фэо-фэшIэ мини 5-м ехъу агъэцкIагь

Къэралыгь ыкIи муниципальнэ фэо-фашихэр зыгъэцкIээрэ Гупчэм икIутамэу Тэуцожь районым Ѣиагь. Ахэм яоффIэн зэрэзэхашэрэм, фэо-фашихэрэ цыфхэм арагъэгъотыхэрэм зашыдгээгъозагь.

Къутамэм ипащэу Яхъулэ Адамэ къызэриуагъэмкIе, 2015-рэ ильэс ым къыщегъэжьагъеу мы учреждением юф ешэ.

— Непэрэ мафэм ехъулэ фэо-фэшIэ 230-рэ тирайон шIопсэухэрэм афэтэгъэцакIе, — къытфелуатэ Адамэ. — Гупчэм шыхыалэр Мыекууапэ дэтым апе фэо-фашихэрэ цыфхэм афигъэ-

ахэр апэдгэхынэу тэ етэгъажьэ. Мэзаем и 1-м къышыублагъеу тикутамэ водительхэм машинэр зэрафэнэм ифитныгъе къязытырэ удостоверенихэр ыкIи паспортхэр аритижхэу ригъэжьагь.

ЫпэкIе зигугуу къэтшыгъе къутамэм нэмийкIе «зы шыхыныгъупчъэкIе» заджэхэрэм афэ-

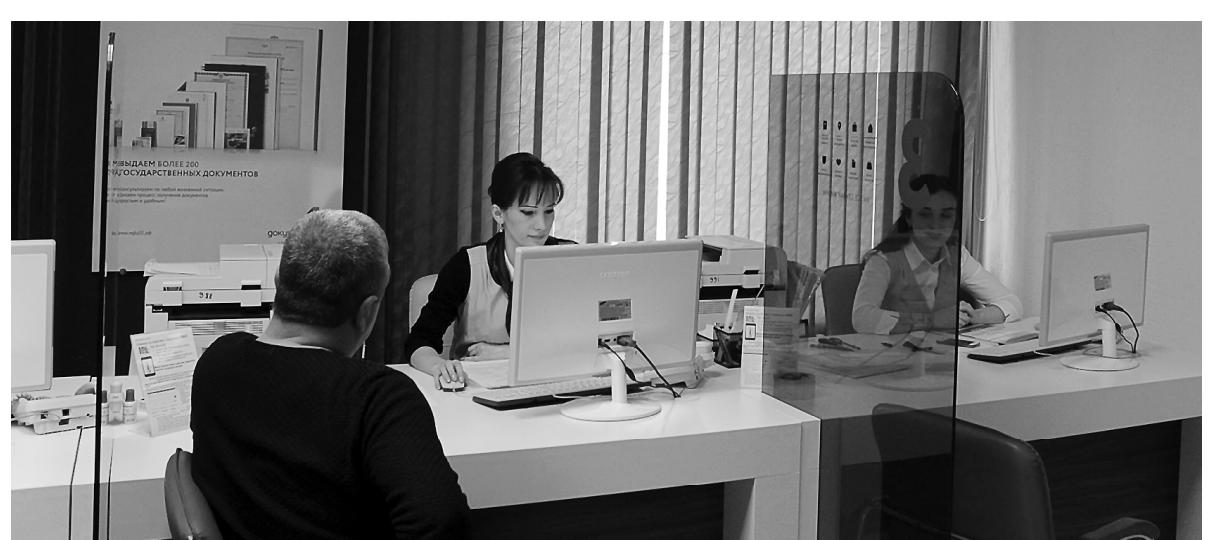
дэу Тэуцожь районым 4 ит. Ахэр Лъэустэнххаблэ, Аскъэлае, Очэпшье ыкIи Гъобэкъуае адтэх. Къэлэ гъэпсикIе зиэ Лъэустэнххаблэ цыфу Ѣиагъэ-урэр зэрэнахыбэм къи-хэхэрэм түү къышызэуахыгъ. Пстэумки къэралыгь ыкIи муниципальнэ фэо-фашихэр зыгъэцкIээрэ Гупчэм епхыгъеу нэбгыре 12-мэ Тэуцожь районым юф Ѣашэ.

— Къутамэр Пэнэжкыкуае къышызэуахыгъе 2015-рэ ильэс ым къыкIоцI цыфмэ фэо-фашихэр мини 5 афэдгээцкIагь, — ишүүгэ льгэжьагуатэ Адамэ.

— БлэкIыгъе ильэс ым къытэоллагъэхэм япчагъе зэхапшIеу нахьыбэ хыугъе. 2016-рэ ильэс ым фэо-фашихэр мини 5 афэдгээцкIагь, — ишүүгэ льгэжьагуатэ Адамэ.

20-м ехъу Тэуцожь районым Ѣиагъэхэрэм ядгээгъотыгъ. Къэралыгь ыкIи муниципальнэ фэо-фашихэр зыгъэцкIээрэ Гупчэм икIутамэу Тэуцожь районым Ѣиагъэхэрэм ядгээгъотыгъ. Адамэ тызэрэцигъэзэгъоза-хэмкIе, анахьэу социальнэ юфыгъохэм, кощынам афэгъэхыгъе фэо-фашихэр ары цыфхэр къызикIеупчIэхэрэр. ПсынкIеу, чэзы-ухэм бэрэ ахэмтхэу ятхильхэр афагъэхъязырхэр япшэ-рытэ шыхыалэр ашыщэу зэрэлтигээрэ тигушигэгъу къи-хэшьгъигь.

ГъонэжкыкIо Сэтэнай.
Сурэтхэм артихэр: Яхъулэ Адам; Гупчэм икIутамэ юф ешэ.

Иамалхэм ахэхъо

Іэпүілэгъу пынкіем истан-
цие оборудование кыратыгъ.
«Развитие здравоохранения»
зыфилорэ программам кыды-
хельтигъа тау инновационнэ элект-
рокардиограф 56-рэ Адыгейим
зэригъятыгъ. Сомэ милли-
они 5,5-у аш пәухыагъэр рес-
публика бюджетым кыыхахыгъ.

Мыш юф ѿзызыштэрэ враачхэр ахэм юф арааштэнэм зыфагъэх сасиухром. Цүнк гратцтнх штывсм иззфохвысыж кыры дигъэккыжын ыльтэккыщт. Джашт фээрду комплексым тонометрэ, тух сбичтум. Гинчт э синчиц

хъязырхэрэм ыуж аратыштых. Сымаджэм псынкэу медицинэ үзүүлэгчийн фехуугъэнэмкэ а оборудование врачам илэптийн эгтуүшт — сымэджещым тхьабылхэм яинагээ зышырэ спирометрэ хэт. Ахэм анэмыкэу «ГЛОНАСС» зифилорэ системэр, макъэрэ видеорэ тээвтрэхэрэг хагъяаццаагэх.

негъэсыфэ уплъэкүнэу ишы-
клагъэхэр ышынхэ ылъэкышт.

Лъэнъкъо зэфшъхафхэмкъэ бгъефедашуунэу ыкъи зепхъанкъэ псынкъеу мыр зэрэштыр къыхгъешигъян фае. Ащ псынкъеу кардиограммэ рытепхын, лъэтемытэу упльякунэу рыпшыгъэм изэфхъысъжь къидигъяжын ыльякыцт. Джаш фэдэу комплексым тонометрэ, тхъабылхэм яинагъэ зышыре спирометрэ хэт. Ахэм анэмыкъеу «ГЛОНАСС» зыфиорэ системэр. Макъэрэ видеорэ тэсир ары алпору проектын хэлжэгээр. Аппаратыкъэхэр зытгъэпсхъябъяхэр фельдшерхэмлофу ашяэрэр нахь гъэпсынкъэгъэнэр ыкъи 1эпшыгъу зыфхъухэрэм япсауныгъэ къэуххумэгъэнэр ары. Врачым кардиограммэ ешы ыкъи сымэджэшым цыфыр нимыгъесэзэ, хэушхъафыгъигъэ программэмкъэ ащ изэфхъысъжыхэр эзинкъ информационнэ системэм ехъэх, ар учреждением чээт врачым ельягъу.

(Тикорр.).

Анахъ къымэфэ чъы!

**Мы аужырэ ильэс 12-р пштэмэ,
мыгъэрэ кыымагэр тиреспубликэкіэ
анахь чыныагъ. Ареу щытми, ятфэнэрэ
мазэм хэтэу гъэфэбэлэ уахътэм зэпыу
фэмыхъоу тикъэлэ шъхъялэ шэкю.**

тешілгээу ари зэшти-
күаагъ. Гумәкыңгъом
идэгъээзыжын псын-
кіеу ыуж тихъагъ.
Сыхъаттілум къыкъоці
фэтэрхэм псы фабэ
ямылағъеми, псәуа-
льзехэм яғъефәбэн
запылгъо фахъульзәп.

Мыш фэдэ гумэ-
кыгъо хэфэн ылъэ-
кыщтыгъэх я 9-рэ котельнэм
лыгъанэгэ объектуары Ахар-

УПЛЪЭКІҮНХЭР ЗЭХАЦАГЬЭХ

Урсыые Народнэ фронтым зэхицгээ мониторингэй «С теплом — труба» зыфиорэм кыдыхэлтыгээр мы организацием ишьольлыр күтамэу Адыгейм щылэм иактивистхэм упльэкунхэр зэхашагъэх. Фабэр зэрыкло-ре трубэхэр, котельнэхэм къашегъэжьагъеу фэтэрыбэу зэхэт унэхэм, социальне псэуальяа хэм анэсэу, ухьумагъэхэ зэрэхьурэд общественникхэм зэрагъэлтэгүйг. Урамхэм арыкло-ре жыям хэт гъэфэбэлэ сетьхэм яыгын шапхъэхэм адимыштэхэу, аш къыхэкылэ фабэр цыфхэм, псэуальяа хэм анэсийфэ чээнагъэхэр фэхьухэу къыхагъэшыгь. Тикъэлэ шьхьяалэрэ Мыекъопэ районыимрэ фабэр зэрыкло-ре трубэхэм ашыщхэм язытэ дэгъум пэчыхъэх.

мыш фэдэ eklolaklэм ыпкъ къикыкъе ава-
риехэр къэхъух, коммунальнэ фэло-фашлэхэм
апэхъухэрэ ахъщэу цыфхэм атырэм хэвшыкъе
хэхъо

Коммунальнэ фэлэ-фашлэхэм атефэрэ ахь щэр маклэп, зэпүу имылэу, игъом ар цыифхэм атын фае. Аш щыщэу унэр къыззрагъэфэбэрэм пэлүхъэрэр маклэп. Арышь, шапхъэхэм адиштэу мы фэлэ-фашлэр «тепловикхэм» агъэцэктэн фае. Энергиер къэзыуихъумэрэ техноло-гиихэр агъэфедэмэ, Ioххэм язытет бэкіэ на хышуу зэрэхъуштыр къыхигъяшыгъ ОНФ-м ире гиональна штаб хэтэу Юрий Гороховым.

Тишинальгын штаб хэдийн төрийн борчоховым.

Упльзекчунхэм зэфэххысыжьэу афэхьгууль-хэр, щыклагжьэу щылэхэр дэгээзэжьжыгтэнхэм фэшл шэлгээн флахэр зэрэйт тхыгэе профильнэ организациехэм, чынгээ зыгээлорышлэжын къулыкхүхэм афагъэхыхыгъэх. Народнэ фронтны иактивистхэм мы тоофшлэнир тапэки лягъяклотэн гүхэхэд ял, республиканы инамыкгай районхэрийн тааталыг сунжуулж, сунжуулж нийтийн

гурыт еджап!, кіләңцықыу
ығыбып 2, унәе псөүпәх. Гъэ-
стыныхъэ шхъант!ер зэб-
гызырызытылупцырә подстанци-
ер урамым тет, чызылашкоу
щылагъем къыхэкъык!е аш изы
биз!е с. шт.е. Системам

иофтшэн кызэтемүүчоным пае специалистхэм чэши мафи ямылэу а чыпілэр агъэфабэштыгь. Аш фэдэ щысэу къэпхын пльэкыыштыр маклэп, ау пстэуми яло зэхэлтэй юфтшэрээдашлагъэм иштуагъэкэцыфхэр гумэкыгьюшхо еоллагъэхэп. Кымафэр рэхьатэу икынымкэ мэхъянэшхо зилаагъэр гъэфэбэпэлэ уахьтэм зэрифшыушау тикъэлэ шхъялаэзыщызэрэфагъэхъазырыгтгээрары. Ытэрэ ильэсхэм Мыеекуапэ ыкчи кыпэблэгъэ псэуплэхэм ялгээ щыклагъэхэр дэгъэзыжыгъэнхэм специалистхэм анаэ тырагъэтыгь. Гүшүйэм пае, къалэм игупчэ, урамхэу Крестьянскэм, Титовым ыццэ зыхырэмрэ Школьнэмрэ азыфагу фэбэрьыклонэ сетьхэр ашызеб-

пае, район цыклоу «Михайловово» зыфиорэм щылэ котель нэү «407ДЕ-м». Гъэкіэжыным шуагъэу кытыгъэр мыгъэрэ кымэфэ чьылэм кыргъэльэ гуагъ, гумэкыгъо мынхэрэ

щылагъэхэми, пшъэрыйльхэр зэкіэ зэшloхыгъэхэ хъугъэ.

— Джыэр үахтэй щеглэжь-
гьэу гумэкыгъю зыдэшыг чы-
плэхэр тэгээнэфэх, гъэфэбэлэ
үахтэр зытыухклэ, ахэм ядэ-
гъэзижын ыуж тихьацт, —

Псэольэ зырызхэм насос хэр ашызэблахъугъэх, гүшүйэм

скэмрэ Адыгейскэмрэ адэжь щы́э сетьхэр жыы хъугъэх, тис-пециалистхэм ана́э ахэм атет. Ay, шыыпкъэр площтмэ, мы-хэм ач́эль трубэхэр зэблэп-хъунхэ фае. Мы лъэныкъомќэ къалэм инэмыќэ район зырыз-хэми щыклагъэхэр ялэх, ама-лэу тицэмќэ ахэм ядэгъэзы-жыын тылытышт.

Гъэфэбэлэ үахътэр мэзит-фэл зэрэхъурэр, мэльтыльфэгъум нэс ом изытет джыри пчагъэрэ зызэвлихъущт. Специалистхэм ягумэкыгьо шыхьалэр электричествоэр зэрынкорэ линиехэм осыр атештыхъэмэ, аш икъэтын зэлпүгүхъор фэхъун зэрилтэйкыщыр ары. Мыщ фэдэ ошлэдэмышигэ къэхъумэ, электричествоэр къэзытыщыки котельнэхэм зэпыу ямылэу IoF языгъэшлэцт генераторхэр шылэх.

Фабэр къаэлкіэзыгъэхъэр предприятием ылъенныкъокіэ организациехэм чыфешхо зэуагъэктагъэми, къымафэр зыпкъ итэү реклоки. Непэрэ мафэм ехүулэу Мые��уапэ юф щызышшэрэ гъэорышшэкію компаниехэм ыкы ТСЖ-хэм чыфшу ательыр сомэ миллион 85-рэ фэдиз мэхъу. Ащ къыхакъыкіэ тепловикхэм яфитыныгъэхэр хүчкүмүм, яшшонхуу умс.

хъыкумым къышаухъумэх.
Гуышыэм пае, гъэлорышлекло
компаниеу «Лира» зыфилорэр
банкрот хъугъэ, ащ ычыпэ
«конкурснэ» зыфалорэ гъэло-
рышlaklom loф eшlэ. Мыщ
ыыгъ тунхэр тикъэлэ шъхьаэл
и чыпэ зэфэшъхъафхэм ашылэх.
Илофшэн зыригъэжъагъэр ильэ-
си 2 хъугъэ нылэп, ау я уахъ-

ШЭЖЬ ЗЭХАХЬ

Ильэсийшкээлээ узэктэлэбэжьмэ къэхъугъэгъэ Беданэкъо Аскэрбай игугъу зыпшырэм, Еутых Аскэр ирассказэу «Цыфым ильэуж» зыфиорэр угу къэмыкын ыльэкыщтэп. Ежыр щимылэжьми, опсэуфе цыфым зыпшагъэр ыүүжки къызэрэнэрэр ары адигэ тхэклишом ирассказ къызтегуущылэрэр.

Лъэуж дахэ къыгъэнагъ

Ильэс 48-рэ хүгъуэу къытхэмэтыжьими, Аскэрбай опсэуфе икъоджэгъухэм, зыдэлэжьэгъэ цыфхэм, адигэ лъэпкыям ишүаугъэу аригтэйгъэм ихъатыркэ, непи ар зышэштгээ цыфхэм зэращымыгъупшэрэд къуушахъатыгъэ ар къызыхъугъэ къудажэу Фэдз бэмшишэу щыклогъэ юфтхъабзэм.

Нартхэм машор къафээзыхъягъэ Саусэрыкъо непэ псэухэрэм хяулыеу Аскэрбай фагъадэрэп. 1917-рэ ильэсийм мэкумэшшишэ унэгъо къызэрэрикъо ар къихъухъагь нахь мышэми, ятэу Къаспотрэ янэу Фатимэрэ кэлэ нэутхэм гъэсэнгъэгъэ рагъэгъотынм псэемыблэжьэу дэлэжьагъэх. 1923-рэ ильэсийм Фэдз аперэ еджаплэу къыдэтэджахъям ясабый чагъехъагь ыкы ильэсилэ щырагъэджаагь. 1933-рэ ильэсийм Аскэрбай кэлэгэгъеджэ техникумэу Краснодар дэтигъэм чэххэ ыкы ар къизеух нэүж икъоджэ гупсэ къегэзэжьи, еджаплэу аперэ шэнэгъэхэр зыщигъотыгъэ адыгабзэмкэ кэлэгэджаагь юфшишэнэу щыргъажэ. Охьтабэ

темыккэу, 1939-рэ ильэсийм ар еджаплэу пащэ фашы, ау а 1энатлэр мэзищэ нахь зэриймхъагъэу дээ къулыкъум даши. Къэшлэгъуаеп Хэгъэгу зэошхор къызежьэм апэ аш имэшлэх стыр къызэуальхээм ашьщ Аскэрбай зэрхэгъуяа. Днепр псыхъошом къытууджэгъэгъэ зэошхом игузэгүпэ ар хэгъэгъэ ыкы улэгъэ хыльтэ къыштыраагь. Опсэуфе а улагъэр лыхъужьым игъусагь — ылъедакъэ пахын фае хүгъагъэ. Ау ядэжь къагъекожьими адигэ батырыр пэчижъагь.

1943-рэ ильэсийм нэс ар комсоргэу къалэу Токмак щилэжьагь. Ау мы ильэсийм ишьшхъэу мазэ Фэдз къегъэзэжьы, ипэшэ 1энатлэр тохъажы. А 1энатлэр ыгъэцакъэ ары фэдз Саусэрыкъом икъэбар къызэжьагъэр. 1944-рэ ильэсийм адигэхээр къумалхэу ыкы ишгъэнхэ фаехэу зылохэрэм апшүүкээ, Аскэрбай Сталиным письмэ фетхы. Псэемыблэжьэу адигэ лъяпкыр пыим зэрэпэулучьи гъэр ыкы ашкэ Совет хабзэри ичыгүи къызериухъумэ-

хэрэр фыкыгигэхъязэ, ар къэралыгъо пащэм фэтхагь. Аш фэдэ зеклуакъе къылхэфэнэир а лъэхъаным заом пэуутыгъэдээжкэлэ илэгын шхъэдэ-кыштыгъ...

1950-рэ ильэсийм нэс Аскэрбай еджаплэу ипэшагь. Ау мы ильэсийм ишьшхъэу мазэ, Фэдз колхозитур зэхагъэхъяжи зы зашым, аш тхаматэ пэрьтэ зэрийкэгэштэр къэралыгъоми цыфхэми къагурыу, Лениннын ыцэ зыхыре колхозыкээм ишьщэ Беданэкъор агъеннафэ.

Ильэсийш теклыгъэу Кощхэблэ райпотребсоюзым ишьщэ агъеннафэ, ау ильэсийлээ джыри нахь 1энэтлэ ин кынфагъэшьушаш, Тэуцожь районым ирайисполком тхаматэ агъакло. Йофшэлакъэм ыгу етыгъэу Аскэрбай щы-

лажьээ, ильэситуукэ ишхъэгъусэ идунаи ыхъожьыгъ. Аш къыхэккэе 1956-рэ ильэсийм Аскэрбай къызыхъугъэ Кощхэблэ районым къегъэзэжьыш, райпотребсоюзым ипэшэ 1энатлэ льыпэдэжьы. «Чылэчилэ нахь сэ сичил» elo

Авшъэрэ Совет идепутатэу хадзыгъ, ыпэралашуу къэзыуцуухъэрэ цыфхэм ишуягъэ зэрэригъэкыщтэм ар пыльгыгъ, джаш фэдэ къабзэу адигэбзэмэ адигэ хабзэмэ яхуумэкло шылыкъагь.

Бъяшшэгъонэу щытэп Аскэрбай къызыхъугъэрэ ильэсийшэ зэрэхъугъэм ипэгъокле аш ыцэ зыхыре гурыт еджаплэу Фэдз дэтым хъэклэшхохэр зэрэблэгъагъэхэр. Кощхэблэ районым ишьщэ, Аскэрбай икъоджэгъо Хъамырэ Заур, Кощхэблэ районым идепутатхэм я Совет итхаматэу Александр Брянцевыр, Адигэ Республикаа ишатушхэм я Ассоциации ишьщэ Натэкъо Мурат, Кощхэблэ районымкэ къэралыгъо ыкы общественнэ къулыкъухэм япащэхэр, йофшэнным иветэрэнхэу Беданэкъо Аскэрбай дэлэжьагъэхэр, Беданэкъо лялакъом щыщ цыф гъяшшэхъэу республикаа щызэлъашшэхэрэ (ахэм ашыцых Аскэрбай исабийхэмээр ахэм къаклэхъухъажьыгъэхэмэр), къоджэдэсхэр юфтхъабзэм хэлэжьагъэх.

Къэшшокло купхэм, сабийхэм къэгъэлэгъон гъяшшэгъонхэр къызэрашыгъэм нэмыккэу, гүщилэ фабэу, гүкээжь дахэу пчыхъэзэхахъэм къышаагъэр бэ. Ау юфтхъабзэм икъеух къызэсийм къымыуагъэр зэрэнхыбээр пстэуми къагурыо-щтыгъ.

Пчыхъэзэхахъэм хэлэжьагъэ пстэуми а мафэм Аскэрбай фэгъэхыгъэ гүфэбэнэгъэ зэрэзыдахъижьгъэм уемыхъирэхьи-шэжьими хууцт. Нартын шылыкъэу Аскэрбай шүүштэгээлээрэ цыфыгъэмэ ахэдийгъэ кэн дахэ къыгъэнагь. Аш ихъатыркэ непи ар цыфхэм агу иль ыкы ильэс 52-рэ нахь къымыгъэшлагъами, Беданэкъо Аскэрбай лялэнгъами зэрэпшүүклягъэм тицыхъэ тель.

СИХҮУ Султан.

Сурэтхэр зэхахьем щыты-рахыгъэх.

Къулыкъур щынэгъончъэним пae

хэгъэхъогъэним афэгъэхыгъэхэу. Хабзэм ылъэныкъокэ къэбарым ихъэхъон тэгээпсихъагъэу зэрахьнау агъенэфагъэхэр мыш фэдэх: лекциихэр, урчээ-джэуапхэм япчыхъэхэр, дээ къулыкъу зыхыхъэрэм, ахэм яунагъохэм, нэмыккэ цыфхэм зырызэ адэгушылэнхэр.

Зигугъу тшырэ юфтхъабзэхэр зэккэми апэ зыщырагъэкоклюхъэрэ зеклюкэ-шыкээ митэрэзхэр анахьбэу зыщагъэунэфыгъэхэ чыпэхэр арых. Джаш фэдэу дээ къулыкъу зыхыхъэрэр, аш къыхагъэкыгъэхэр ыкы ахэм яунагъохэр юридическое лъэныкъомкэ агъэгъузэх, хэбзэуконошыгъэхэр щимы-

Іэнхэм пae офицерхэр рагъэджештых.

Анахьэу анаэ зытэтыштыр дээ къулыкъухыныр щынэгъончъэнир ары. Дэкыгъо пэччэ дээ къулыкъу зыхыхъэрэмэ ахэм яунагъохэмэ залуагъэ-

кэшт, урчээ зыгъэгумэхъэрэмкээ джэуап арагъэгъотыщт, юридическэ лъэныкъомкэ урчээгъэхэр афэхъущтых.

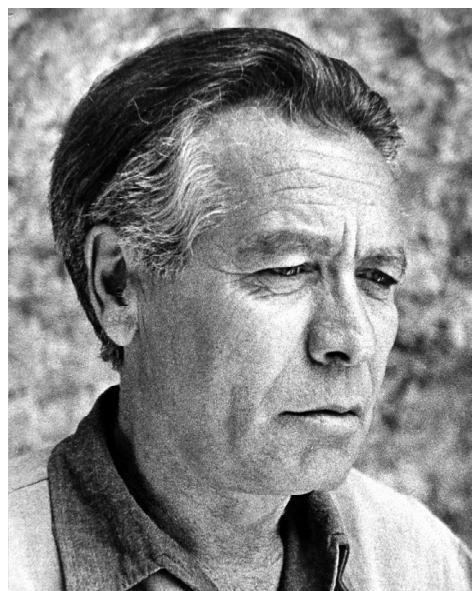
Мыекъолэ гарнizonным идээ прокуратур

МЭЗАЕМ И 21-Р — НЫДЭЛЬФЫБЗЭМ И ДУНЭЕ МАФ

БЗЭМ УЗЭРЕПХЫ, ПХЕГЬАХЬО

Цыф лъепкъхэр бзэм зэрепхых. Ныдэльфыбзэр — ны быдзыщэм фэд. Ар зыгульыр пкын пытэ мэхьу.

Бзэхэм афэгъехыгъеу угучылэн хъумэ, къыхэгъещыгъен фае къэралыгъо дунэе мэхъанэ зилемхэр бзэм минхэм къызерахэшхэрэр, ахэм пшьэрлыншхохэри зэшүахых. Ахэр — урысыбзэр, инджилызыбзэр, нэмцыбзэр, французыбзэр, якын испаныбзэр.

Аул'е Пшымраф.

Ау тыдэрэ чыналье щыпсэур лъепкъ пэпчкын зыкын зэуихынмкэ анах уасэ зиэр иныдэльфыбзэ зэрэлкырыхьагэр ыкын ар зэргэйоришэрэр ары. Хэтрэ чыниф еж хехэ-пагъяу хэлъыр къыхэгъыхы хабзэ, оуирем фэдэу шьабэу, фабэу, зафэу гум нэсын щылэп. Лъепкъ пүнүгэ-гъесэнгъе икын зыгъотыгъемкэ ныдэльфыбзэр, гъепсыкі-зэхэтыкі-шыкіхэр, шэн-хабзэхэр аперэх. Ахэр зэкэ зэдиштэу зыфэорышэрэр ары лъепкъ гупшысаклэр зылэкэль хурэри, къызашушишэрери.

Адыгэхэр тарих лъепкъ куу зиэ ижкыре лъепкъхэм ахах-

лъитэ. Адыгабзэр — бзэм куу, бзэм гъешлэйон дэд, наукаамкэ анах мэхъанэ зилемхэр ашыщ. Совет хабзэм ихъатыркэ тхэклэ-еджаклэ зыгъотыгъе адигэхэм заузэнкыгъыгъ, гъесэнгъем, шэнгъем ягъогу тэуцаагъех.

1929-рэ ильэсийм Адыгэ на-учнэ-ушшэтийн институтэу бзэм, литературэм ыкын тарихым язэхэфын-зэгъешлэн фэгъэзгэгъе-щыгъаагъ. «Гуманитар ушэтихэмкэ Адыгэ республике ин-ститутэу Т. Кэрашэм ыцэ зыхырэр» джы аш зэрэлжэхэрэр, ильэс 88-рэ гъогур имурад факлоу пхыреши. Непэ Адыгейр анах лъепкъ шьолтыр зэтегээпсыхьагъехэм лъэнкыуабэкэ ашыщ. Адыгэхэм къахэгъыгъех эдгэгъе-гъесэгъэшхоху лъепкыр шьольяфит гъогу тэшгэз-ным мыпшыгъеу дэу-лэуагъхэр, ар цэвиро зышигъе шэнгъелэжьшохэр. Адыгабзэр, ныдэльфыбзэр пштэмэ, аперэ шэнгъигъе чыбзыгъяа-изыгъигъэр бзэшлэнгъэлэжьшоху лэшхэмэфэ Даут. Адыгабзэм изэхэфын-зэгъешлэн лъэнкыо зэфэшхыафхэмкэ дэлжэгъе шэнгъелэжьшоху А. Хъатланэм, З. Кэрашэм, У. Зекиогъум, Хъ. Одэжэдэкъом, Ю. Тхъаркъуахъом, А. Шъа-укъом, ахэм анэмкылхэу дахэу джыре мафэм аш тоф дээшишхэрэми тинидэльфыбзэ гъогу фыхахыгъ, ыпсэ агъэ-птыгъ ыкын аухумэ. Лъепкъ тарихымкэ зыбгэзэмэ, адигэхэм ятарих лъапсэ ыкын къя-ралыго гъепсыкі агъотынэу зэрэхуугъэр, шыпкъэм тетэу, къэзгъе-хэзгъе имылэу къыт-хыгъ, ылэжкыгъ тарих лъап-

гъемкэ докторэу Аул'е Малыч. Лъепкъ этнографием изэгъешлэн ыпшэе ифагъ зэлбашлэр шэнгъелэжьшоху Мэрэтико Мыхъутар. Ныдэльфыбзэр ыкын ильэпкъ зильаплэу, аш фишэштимкэ зэмьблэ-жьыгъехэм ашыщ тарихыгъезху, дунэе мэхъанэ зератырэ археологэу Аул'е Пшымраф. Темир-Къохэпэлэ Кавказым иархеологии зэхэфигъян-зэгъешлэнгъенмкэ аш къынхигъещыхи, къиушыхьатыгъе тарих саугъэтху — ижкыре цыфым ицу-пилэ Абдээхэ чылагъом дэжь щытыгъэр, «Мэшкыо илсэунэлэхъ» зэджаагъэр лъэхъан чыжээр шэнгъелэжьхэм алашьхэе къильтуулжынээр ыкын ахэм адыгэ лъапсэ ялэу зэрэштыр къызэхэфы-гъенээр аперэу зыфэукочыгъэр ыуухумэн амал къиреты. Тэш Аул'е Пшымраф ары, ишэнгъигэе

кийотыкыгъэхэмкэ дунаим щызэльшашгъ; Олэйэй ыкъо Аул'е Пшымраф ыцэлэхэ археологическэ едженхэр игъэктэгъеу ильэс 2 — 3-м ээ Санкт-Петербург щызэхашэх. Мыхъэм афэдэ зырызхэу, лъепкъям пае зышхамысыжыгъэхэу, аперэ шэнгъигъе лъягъор пхырышгъэнэр зыфыэшлэхъэхэм ацэренэу еплонир ялэсигъ.

Мэзаем и 21-р — ныдэльфыбзэм и Дунэе мафэу хагъэ-унэфыкы. Мыщ фэдэ мэфэкыр лъепкъ пстэхэмкэ уасэ зил. Хэти иныдэльфыбзэ шьхъафитэу руушигъиэн ыкын ылэжкын,

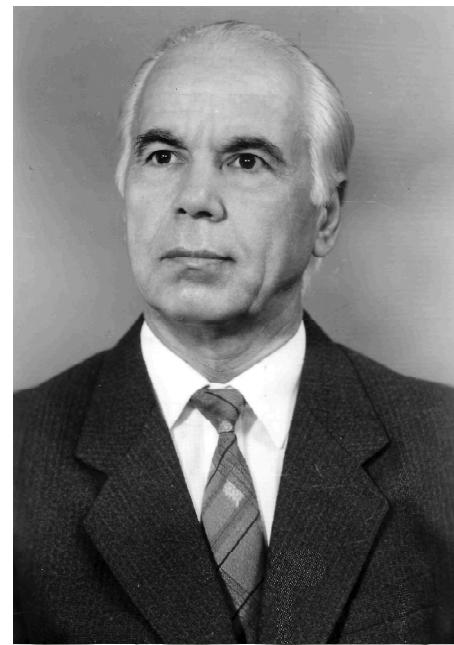

Мэрэтико Мыхъутар.

саажеу, лъэшэу уанэу афэгъэ-загъэр уадэлжэвнэир, шэнгъигъе лъэбэкъулахэр, хахъохэр ягъе-тъотынхэр, научнэ ekololiekeli-еплэтикъиэхэр, ахэмкэ шлош пытэхэр, klyachэ зиэ шэнгъигъе гупшишээфэхысыжхэр лъэ-шэу яфэнкыуагъях. Мафэ къес тиеджэпэшхохэм, сэнэхьат зэгъетошыпээ зэфэшхыафхэм, гурьт еджаплэхэм ашеджэх-эрэм ыкын кэлэцыкы. Йыгы-пилэхэм ашэрэ сабийхэм уры-сыбзэр нахь къатекло мэхьу. Ау ным къыпуйлхээгъ щы-пабзэм — ныдэльфыбзэм фэдэхъун щылэп, аш зыкыб фэ-зыгъазэрэр хэуко, ылъалсэ еж-ејжырэу къеутыжы.

Ныдэльфыбзэм и Дунэе ма-фэ щылэзэрхуугъэм лъепкъ пэпч ыбзэ уасэ фэшыгъэнэир, чыпилэ лъагэ щытэу тоф ре-нэу дэшлэгъэнэир къыдэлтытэ. Щыкэгъе-фэнкыуагъэ бэу илэхъульэми, тинидэльфыбзэ адыгабзэ щылэхээхэрэхээ, рэтхэх, рэгупшишэх. Шыкур! Тапэ-кэ тыхъульялти, тифэжкугъесакъ.

МАМЫРЫКЬЮ
Нуриет.

Тхъаркъохъо Юус.

БЗЭ ПСТЭУМИ АНАХЬ ЛЪАП!

Мэзаем и 21-р — ныдэльфыбзэм и Дунэе маф. Ар 1999-рэ ильэсийм ЮНЕСКО-м ия 30-рэ конференциеу Париж щыкъуагъэм щаухэсэгъагъ.

цент 40 фэдизир ильэс 20 — 30-кээ къодыжыщхэу шэнгъелэжьхэм къало. Бзэр зыкодыжыкъе, лъепкыри мэкоды.

Аперэ гүшүйэр къызэрилорэ бзэр ары хэти иныдэльфыбзэр. Ары дунэе хэзэвэрэр, ар езыгъашэрэр, къахэзгъэшшырэр. Бзэр пэпч — зы культурэ ин. Бзитү-шы зышлэхэрэр ары лъепкъ зэфэшхыафхэм адегушигъиэнэр ыкын агурионир нахь пынкэу къыз-

дэхъухэрэр. Ау сид фэдизыбзэ зэб-гъешлэгъами, оуиер, уинидэльфыбзэр ары пстэумэ анах лъаплэу ыкын анах баеу къэнэжьшэрэр.

Мэзаем и 21-м ныдэльфыбзэм фэ-гъехыгъэхэу тофхъэбэз гъешлэгъонхэр тидээл щызэхашшэтих. Абзэхэр агье-шьоштых, алэтиштых. Аш узэрэфэбэ-нэн фаер, мыйкодыжынэм пае узэрэпильын фаер ныбжыкъиэхэм агурагъэошт. Анахэу шэнгъелэжьхэм, кэлэгэгъаджэхэм, кэлэпүхэм анаэ зытырагъэтийн фаер къодыжынхэм ящинаяго къызшхашыт бзэхэр ары.

Ильэсийэхээ узэкэлэбэжьмэ, 1917-рэ ильэсийм Урысынэ изакъо бзи 193-рэ щагъефедэштэгъ, 1991-рэ ильэсийм СССР-р зыщызэбгырызжыгъиэм ахэм ашыщэу къэнэжьгъагъэр 40. Шэнгъелэжьхэм къызэралорэмкэ, бзэр мыйкодыжынэм пае аш нэбгырэ мини

100-м нахь мымаклэу руушигъиэн фае.

Сид фэдэрэ зэмани бзэхэр къэхху, щэх ыкын мэкодыжых. Ау джыре лъэхъаным фэдэу шэхэу дунаим ахэр текыжьхэу зыкын къыхэгъыгъэп. Бзэхэм я Мафэ ахэр зэфэдэу лъепкыбзэм агье-шьоштых, ау хэт иныдэльфыбзэ нахь къахигъэшшыт.

Усэко ныбжыкъиэу, иныдэльфыбзэ шу зыльгъэу, зыгъефедэу Хүнэгэ Надия иусэу адыгабзэм фэгъэхыгъиэм непэ нэхуасэ зыфэшшүш. Зыфэжкугъэ-зэжэхээтиадыгабзэ, тлээ щыщ хуульэу тинидэльфыбзэ.

Тыдэ сыкъуагъэми сылкэдэлукы, сиадыгабз.

Хэт сыхэхъагъэми о сыхыппэхъу, сиадыгабз.

Дунаим тэхэм сакъыхэзгъэшэу, Бзыум лъыпытэу сшхъэ сэзгэ-иэтиэр,

Непэ уи Мафэш, сыхыппэгэш, сиадыгабз!

Такъикы пэпчы сыхыппэфэзэшэу, Сыгу къитеофэ слупэ утельымэ, Лъепкъям зиётэу, ар бэрэчэтэу

Адыгэ хэкур гъэ мин щылэшт.

ШЬАУКЬЮ
Аслынгугаш.

Бзэ минихым ехъукъе чышхашьо-тет цыфхэр мэгүшүйэх. Ахэм япро-

